

15.11.2024 26. helluntain jälkeisen viikon perjantai

Päivän epistola

”Kaikki, minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä siitä tarvitse hylätä mitään, kun se otetaan kiittäen vastaan. Jumalan sana ja rukous pyhittävät sen. Kun opetat veljiä näin, olet hyvä Kristuksen Jeesuksen palvelija ja saat itsekin vahvistusta siitä uskonopista ja oikeasta opetuksesta, jota olet noudattanut. Hylkää jumalattomat ja joutavat tarut. Harjoita itseäsi oikeaan uskoon. Ruumiin harjoittamisesta on vain vähän hyötyä, mutta oikeasta uskosta on hyötyä kaikkeen, sillä siihen liittyy lupaus sekä nykyisestä että tulevasta elämästä. Valvo itseäsi ja opetustasi, pidä kiinni näistä ohjeista! Silloin pelastat sekä itsesi että ne, jotka kuulevat sinua.” (1. Tim. 4: 4 – 8, 16)

Ennen tätä tekstiämme Paavali kirjoitti vääristä opettajista. Hän mainitsi vääräksi opetuksesi sen, että naimisiin ei saisi mennä ja että Jumalan luomaa ruokaa ei saisi syödä. Näitä vastaan Paavali toteaa: ”minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä siitä tarvitse hylätä mitään, kun se otetaan kiittäen vastaan.” Luotu on itsessään jo hyvää, lisäksi ”Jumalan sana ja rukous pyhittävät sen.”

Timoteuksen ja hänen oppilaittensa on pysyttävä Paavalin antamassa opetuksessa. Paavali on myös toiminnassa Timoteukselle esimerkki. Nykyinen käännös: ”Hylkää jumalattomat ja joutavat tarut” on vanhemmassa suomennoksessa muodossa: ”Mutta epäpyhiä ämmäin taruja karta”. Teksti todellakin sisältää sanan ämmä tai akka. Paavali on huolestunut naisten osuudesta väärässä opetuksessa.

”Ruumiin harjoittamisesta on vain vähän hyötyä” ei ole tarkoitettu urheiluharjoituksia vastaan. Se on suunnattu harhaoppisten ruumiillista pidättäytymistä vastaan.

Näitä Paavalin kirjoittamia ohjeita Timoteuksen tuli noudattaa ja tarkkaila itseään, että toimii ja opettaa oikein. Silloin Timoteus itse sekä hänen oppilaansa pelastuvat.

Päivän evankeliumi

”Jeesus sanoi heille: ”Ihmisten edessä te olette olevinanne hurskaita, mutta Jumala tuntee teidän sydämenne. Se, mikä on ihmisten silmissä arvokasta, on Jumalalle iljetys. ”Lain ja profeettojen aika kesti Johannekseen asti. Siitä lähtien on julistettu hyvää sanomaa Jumalan valtakunnasta, ja jokaista vaaditaan tulemaan sinne. Mutta laista ei häviä piirtoakaan, ennemmin katoavat taivas ja maa. Jokainen, joka hylkää vaimonsa ja nai toisen, tekee aviorikoksen, ja samoin tekee aviorikoksen se,

joka nai miehensä hylkäämän naisen.” Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Viettelysten täytyy tulla, se on väistämätöntä, mutta voi sitä, jonka kautta ne tulevat! Parempi olisi hänelle, että hänet heitettäisiin mereen myllynkivi kaulassa, kuin että hän johdattaa lankeemukseen yhdenkään näistä vähäisistä. Pitäkää varanne!” Jos veljesi tekee väärin, nuhtele häntä, ja jos hän sitten katuu, anna hänelle anteeksi. Vaikka hän seitsemästi päivässä rikkoisi sinua vastaan ja seitsemästi tulisi sanomaan sinulle: ”Minä kadun”, anna hänelle anteeksi.” (Luuk. 16: 15 – 18; 17: 1 – 4)

Hieman aikaisemmin Jeesus oli todennut, että ihminen ei voi palvella sekä Jumalaa, että mammonaa. Rahanahneet fariseukset ivailivat Jeesukselle (Luuk. 16: 13 – 14). Nyt Jeesus puhuu heille. Ensin Hän toteaa, että vaikka fariseukset ovat olevinaan hurskaita, niin Jumala näkee heidän iljetyksensä.

Luukkaan tapa käyttää saamaansa taustamateriaalia kertoo hänen perustamiensa seurakuntien tilanteesta. Niissä on mukana juutalais-kristittyjä, joista ainakin osa on fariseuksia. Nämä muodostivat Luukkaan seurakunnissa oman ryhmänsä, joka katsoi olevansa muita parempia. Todennäköisesti he olivat myös varakkaampia, kuin muut seurakunnan jäsenet. Tekstin tarkoituksena on varoittaa näitä parempiosaisia. Heidän pitää jakaa elävänsä apua tarvitsevien kanssa. Taustalla vaikutti juutalainen ajatus, että Jumala siunaa varakkuudella ihmisiä (vrt. 5. Moos. 28: 1 - 6). Nyt Jeesus toteaa epäsuorasti, että tämä ajattelu ei ole oikein.

”Lain ja profeettojen aika kesti Johannekseen asti. Siitä lähtien on julistettu hyvää sanomaa Jumalan valtakunnasta, ja jokaista vaaditaan tulemaan sinne.” Jakeen loppuosa voidaan kääntää myös: ”ja jokainen tunkeutuu väkisin sinne” kuten se ortodoksisen kirkon alttarievankeliumissa on käännetty. Tekstissä mainittu Johannes on Johannes Kastaja. Laki tarkoittaa viittä Mooseksen kirjaa ja profeettojen aika Mooseksen jälkeistä aikaa. Vastaava kirjallisuus löytyy Vanhasta testamentista. Vanhan testamentin aikana korostettiin aineellista hyvyttä. Mutta nyt tilanne muuttui. Aineellinen hyvä jää taka-alalle.

Nyt alkaa hyvän sanoman (=evankeliumin) aika Jumalan valtakunnasta. Hyvän sanoman aika jatkaa siis Mooseksen ja profeettojen aikaa. Nämä ajat yhdistetään tässä tekstissä toisiinsa. Lain ja profeettojen aika päättyy Johannekseen ja hänen opetuksensa kautta Jumalan lupauksen toteutuksen alku ilmaistaan maailmalle. Jeesus osoittaa, että Hänen opetuksensa on Vanhan testamentin opetuksen täydennys, sen keskuksena on ihmisen elämän jakaminen niiden kanssa, jotka apua tarvitsevat.

”Mutta laista ei häviä piirtoakaan” ansaitsee huomiomme kahdesta syystä. Sana piirto tarkoittaa korkomerkkiä, siis hyvin pientä asiaa. Toisaalta laki pitää ymmärtää tässä oikein. Sillä tarkoitetaan

rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä, mutta ei isien perinnäissääntöjä. Laki sen alkuperäisessä merkityksessä on edelleen voimassa. Todennäköisesti se tässä yhteydessä liittyy kysymykseen avioliitosta, joka tulee esille seuraavassa jakeessa.

Luukas yhdistää ahneuden fariseuksiin. Samalla he olivat korottaneet itsensä muusta kansasta. Näin hän käyttää kreikkalais-roomalaisen yhteiskunnan perinnettä väriä opettajia vastaan. Muualla Uudessa testamentissa ahneus liitetään seksuaalisiin synteihin. Näin tekee myös Luukas kertomalla esimerkkejä aviorikoksesta. Mielenkiintoista on, että Luukkaan antama esimerkki sopii täysin neljännesruhtinas Herodes Antipakseen (Luuk. 3: 19).

Vanha testamentti salli avioeron (5. Moos. 24: 1), jos ”mies lakkaa pitämästä vaimostaan”. Kyseessä on tilanne, jossa mies alkaa vihata vaimoaan. Jotta mitään pahempaa ei naiselle tapahdu, yhteisössä katsottiin paremmaksi sallia ero. Jeesus totesi tämänkin aviorikokseksi.

Kutsu Jumalan valtakuntaan on tarkoitettu kaikille, ei vain jollekin etuoikeutetulle ryhmälle. Kutsuun tulee vastata toimimalla: ”jokainen tunkeutuu sinne väkisin”. Rikkaille se merkitsee asennemuutosta, itsekkyydestä tulee siirtyä lähimmäisen rakastamiseen käytännön toimilla.

Tekstimme koostuu kahdesta eri osasta. Niiden väliin jää kertomus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta. Siinä kertomuksessa annetaan esimerkki rikkaan miehen väärästä toiminnasta. Tarkemmin sanoen siitä, että hän ei toiminut lainkaan, ei jakanut elämäänsä Lasaruksen kanssa.

Jeesus varoittaa opetuslapsiaan niistä vaaroista, mitkä kohtaavat Hänen seuraajiaan. ”Viettälys” tarkoittaa sellaista asiaa, joka saa jonkun luopumaan Jeesuksen seuraamisesta. Niiden ”täytyy tulla” paljastaa sen tosiasian, että jokaista uskovaa kohtaavat erilaiset kiusaukset, jotka yrittävät viedä ihmistä pois seurakunnasta, lähimmäisen rakastamisesta, pelastuksesta. Ihmisen valinnan vapaus mahdollistaa kiusausten kohtaamisen kuin myös niiden torjumisen.

”Voi sitä, jonka kautta ne tulevat” osoittaa syyllisiksi myös ne, joiden kautta kiusaus tulee. Jos kysymys on väärän opetuksen antamisesta, niin tämä toiminta perustuu opettajan vapaaseen valintaan. Tässä korostuu vastuu annetusta opetuksesta.

”Myllynkivi” on nimensä mukaisesti myllynkivi, Palestiinassa yleisiä olivat basaltista muovatut myllynkivet, jotka painoivat jopa satoja kiloja. Myllynkiven sitominen ihmiseen ja mereen heittäminen aiheuttaa varman kuoleman.

”Yhdenkään näistä vähäisistä” on vanhemman suomennoksen mukaan ”yhden näistä pienistä”, joka on lähempänä alkuperäistä tekstiä. Tässä kristittyjä verrataan pieniin lapsiin, joita on helppo viekotella tekemään jotain väärää. Hieman aikaisemmin Jeesus oli Luukkaan evankeliumin mukaan puhunut isäntäänsä odottavista palvelijoista (Luuk. 12: 35 – 48), joista osa toimi oikein ja osa väärin. Näillä palvelijoilla tarkoitettiin Kirkon työntekijöitä, sen papistoa. Varoittaako Luukas tässä seurakuntiansa papistoa viettelemästä seurakuntalaisia johonkin sellaiseen, joka estääkin pelastuksen?

Väärin toimivaa pitää ohjata oikeaan toimintaan. Jeesus kehottaa antamaan anteeksi, jos anteeksipyyntö on todellinen. Isä meidän -rukous ei ole tarkoitettu vain luettavaksi vaan myös toteutettavaksi. Tekstissä mainittu luku seitsemän kertaa tarkoittaa monta kertaa.